

Prihodnost filma v deželi medvedov

Jurij Meden

V deželi medvedov (2012), najnovejši, drugi celovečerni dokumentarec Nike Autor, pripoveduje staro in znano zgodbo. Pripoveduje celo prežvečeno zgodbo, v kolikor so jo, zlasti lansko leto, vneto žvečili in sesali številni množični mediji, da bi jo nato mirnejše vesti izpljunili in pustili v pozabi. Usoda te zgodbe, ki jo zdaj pobira dokumentarni film V deželi medvedov, v tem smislu deli usodo s "predmetom" njene obravnave: s sezonskimi delavci iz Bosne in Hercegovine, ki jih je Slovenija pod pretvezo hitrega in dobrega zaslužka žvečila in izsesala do kosti, da bi jih nato, podplačane in neizplačane, mirne vesti izpljunila in pustila v brezpravni pozabi. V deželi medvedov si ime nekoliko ironično nadeva po prometni tabli, kakršna pozdravlja "turiste" na mejnem prehodu Petrina ob Kočevju, med drugim sedežu ene izmed zloglasnejših izkoriščevalskih združb in kraju, ki v določenih predelih BiH dandanes prej kot na karkoli drugega – denimo na medvede – asociira na delavsko taborišče. S to gesto, ki jo v drugi polovici filma pojasni eden izmed ogoljufanih protagonistov, V deželi medvedov opravi s kakršnokoli ironijo in podobnimi strategijami ustvarjanja distance. Njegova prva in poglobljena odlika je namreč temeljna odlika najboljšega dokumentarnega filma: osebna prizadetost in posledična angažiranost – čeravno je treba biti pri uporabi tega pojma v dani situaciji nadvse previden in natančen. Film Nike Autor se namreč ne ponaša z angažiranostjo, ki bi po aktivistično rezala v zagatno situacijo, jo skušala spremeniti in pozivala k uporabi. Zgodba je namreč, vsaj v večjem delu, že zaključena; upor zadušena, še preden se je razplamtel; poraz prepoznan in priznan, pa zato spreobrnjen v izkušnjo. Gre za drugo, bolj pretanjeno in posledično nemara tudi bolj učinkovito obliko angažiranosti, ki poziva predvsem k enemu: k izostritvi pogleda. Nekoliko tvegana bi bila teza, da je takšna izostritev pogleda možna šele potem, ko se prve strasti upehajo in dimenzija cenenegega spektakla, kakršnega so uprizarjali prej omenjeni množični mediji, potisnjena v preteklost in v celoti onemogočena. Brez dvoma pa ta izostritev pogleda prinaša tisto, česar hipna aktivistična intervencija in spektakel nočeta oziroma ne zmoreta: to je podelitev glasu, imena in zgodovine poprej nememu, brezimnemu in mimobežnemu objektu izkoriščanja, vznik subjekta v vsej razsežnosti tega pojma skratka. Da bi razodela (svojo in posledično našo) jezo, empatijo in refleksijo ob eni izmed simptomatičnih in nevralgičnih točk sodobnega kapitalizma, Nika Autor tako ne razteguje svojega pogleda čez horizont, čez valeče se množice, čez protestne govore in ugovore, marveč se v celoti posveti eni deželi, deželi medvedov, in predvsem enemu posamezniku, prijatelju Arminu Salihoviću, čigar partikularna zgodba tako postane najučinkovitejša prisposoba za univerzalno. Kamera je v roki in blizu (kjer mora biti), montaža zvesta trenutku (in posledično film nabit s suspenzom), gledalec po zgodbi potuje sam, brez razlagalnih intervencij (npr. komentar avtorja) ali čustvenih manipulacij (npr. glasbeni vložki),

je zato spoštovan (in lahko spoštuje tudi sam). Natanko tu – in malokje drugje – ni samo prihodnost solidarnosti v deželi medvedov, marveč tudi prihodnost dokumentarnega filma.